

УДК 330.341

Бояринова К. О.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФАКТОРНОЇ КОМПЛЕКТАЦІЇ ВИРОБНИЧОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено науковий заділ факторної комплектації виробничого середовища як формації окремих середовищ виробничої системи інноваційно орієнтованого промислового підприємства. Розкрито фактори виробництва індустріальних та постіндустріальних теорій факторів виробництва. Розглянуто сучасні наукові погляди на трансформацію факторів виробництва. Визначено, що виробниче середовище підприємства є інтегрованою формацією окремих функціональних середовищ, що є комплексом умов, створених факторами виробництва. Запропоновано склад елементних середовищ, що у комплексі формують виробниче середовище промислового підприємства.

Ключові слова: виробництво, фактори виробництва, виробниче середовище, суб'єктне промислово-виробниче середовище, середовище фінансового обігу, середовище виробничих потужностей, матеріальне інноваційне середовище виробництва, нематеріальне інноваційне середовище виробництва.

Постановка проблеми. Змінність умов функціонування виробничо-економічної системи промислових підприємств як ендогенного так і екзогенного характеру, трансформація орієнтації на фактори виробництва залежно від скупних властивостей економічних систем, притаманних різним періодам їх розвитку, формування підґрунть середовищної парадигми не тільки в суб'єктному середовищі, а й в інших складових внутрішнього середовища організації створюють необхідність проведення наукових досліджень щодо факторної комплектації виробничого середовища промислового підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню факторів виробництва присвятили свої праці провідні вітчизняні та закордонні вчені, такі як Ф. Ліст [4], Й. Шумпетер [7], Ж-Б. Сей [10], А. Маршалл [11], Дж. Кларк [12], Х. Лютке [13], У. Баумоль [16], Т. Стюард [19] та ін. Однак змінність умов функціонування підприємств актуалізує подальші дослідження у цьому напрямі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Експлікація наукових досліджень щодо середовищної парадигми та факторів виробництва актуалізує розгляд комплектації елементних середовищ виробничого середовища з урахуванням традиційних та новітніх факторів виробництва.

Метою статті є експлікація наукового заділу факторної комплектації виробничого середовища для виявлення підґрунть формації окремих середовищ виробничої системи інноваційно орієнтованого промислового підприємства

Виклад основного матеріалу. Розглянемо докладніше виокремлення факторів виробництва у провідних економічних теоріях цього контексту (табл. 1). У початкових дослідженнях факторів виробництва основоположним вважалась людська праця, всі інші фактори фактично розглядалися як певний ресурс для людського капіталу підприємства.

Надалі фактори виробництва, такі як праця, капітал і земля, у дослідженнях науковців стають рівноправними і однаково важливими для розвитку виробництва. Ж-Б Сей [10], розробляючи власний закон, який потім окреслився в теорію ринків, також класично розглядав такі фактори виробництва, як праця, земля та капітал. А. Маршалл [11] також концентрує увагу на виділених факторах виробництва, однак в його дослідженнях має місце присутність своєрідної інноваційної

компоненти, такої як знання, яка не відокремлюється в окремий фактор, однак включається до капіталу.

Дж. Кларк додає до факторів виробництва підприємницькі здібності, однак в теорії граничної продуктивності використовує співвідношення тільки двох факторів – праці та капіталу, включаючи землю у капітал [12]. Крім цього, науковець виокремлює організаційну функцію підприємця як четвертий фактор виробництва, що приносить підприємству прибуток.

Щодо факторів виробництва, за Ф. Лістом, то ґрунт і надра він називає природними силами або природним фондом, праця для нього – продуктивна сила індивідів, а капітал поділяється на матеріальний («інструментальні сили» та інші речові засоби виробництва) і духовний (представлений наукою, а також іншими сферами культури), п'ятий «фактор виробництва» – «громадські кошти» (суспільні інститути і закони) [13]. Виходячи з зазначеного факторами виробництва, за Ф. Лістом, можна вважати працю, капітал, що в тому числі включає засоби виробництва, інноваційний фактор – окреслений наукою, а також інституційний фактор.

Дослідження факторів виробництва знайшло своє відображення і в роботах Дж. М. Кейнса, який факторами виробництва окреслив тільки одержувачів доходу – заробітної плати, відсотка, ренти і прибутку; витрати на сировину, матеріали, відновлення устаткування, які Кейнс називав «Витратами використання» та виключав з аналізу [14].

Таким чином, в класичному уявленні фактори виробництва формують чотири основні групи: праця, капітал, земля та підприємницькі здібності. Інноваційна спрямованість факторів чітко не відокремлюється, а включається складовою. *Підприємницькі здібності* – це особливий вид людського ресурсу, що полягає в здатності найбільш ефективно використовувати всі інші фактори виробництва [3]. Останній фактор набув інноваційного змісту у працях Й. Шумпетера. Інновація, відповідно Й. Шумпетеру, є новою науково-організаційною комбінацією виробничих чинників, мотивованих підприємництвом [15, с. 13]. Підприємництво як четвертий фактор виробництва визначав і У. Баумоль (праця «Мікротерапія інноваційного підприємництва») [16], акцентуючи увагу на інноваційному підприємстві.

Інноваційно вмістні фактори виробництва знаходять своє відображення і в працях Р. Солоу,

Таблиця 1

Фактори виробництва в економічних теоріях

Назва економічної теорії	Науковці	Зміст теорії	Фактори виробництва						Інформація		
			Праця	Капітал	Земля	Засоби виробництва	Інноваційні ресурси	Підприємницькі здібності		Інституційні фактори	
Трудова теорія вартості	А. Сміт, Д. Рікардо	Вартість товарів або послуг визначається кількістю прямих і непрямих витрат праці, необхідних для їх виготовлення [1]	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Теорія ринків (закон Ж.-Б. Сей)	Ж.-Б. Сей	Пропозиція породжує свій власний попит, при цьому в економіці з повністю гнучкою цінами і гнучкою зарплатою фактори виробництва завжди знайдуть застосування, а товари завжди будуть продані [1]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Теорія розподілу	А. Маршалл	Базується на теорії виробництва і розглядає проблеми розподілу продуктів процесу виробництва. Основним змістом є вивчення процесу ціноутворення на фактори виробництва і закономірності формування доходів [2]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Теорія граничної продуктивності	Дж. Кларк	Вартість продукції створюється трьома основними виробничими факторами: працею, капіталом і землею, кожний з яких бере участь у процесі виробництва вартості, і тому всі вони в рівній мірі є продуктивними [3]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Теорія продуктивних сил	Ф. Ліст	Зростання суспільного багатства досягається не через розрізнену, а через узгоджену діяльність людей, які повинні зберігати і примножувати вироблене зусиллями попередніх поколінь. Істинне багатство полягає у розвитку продуктивних сил, а не в кількості мінових цінностей [4]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Теорія зайнятості, відсотку та грошей	Дж.М. Кейнс	Теорія макроекономічної рівноваги, що досягається завдяки активному стимулюванню ефективного попиту шляхом державного втручання у вигляді податково-бюджетної (фіскальної) та кредитно-грошової політики [5]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Теорія економічного розвитку	Й.А. Шумпетер	Припускає, що в економіці відбуваються переходи від одного центру тяжіння до іншого. Інновації народжуються як відповідь на щеллені споживачені нові потреби. Основною економічного розвитку є нові способи застосування наявних ресурсів, а феноменом розвитку – фігура підприємця [6; 7]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Модель економічного росту Солоу	Р. Солоу	Модель, в якій зростання сумарного ВВП пояснюється зростанням населення, технічним прогресом та інвестиціями [1]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Нова теорія росту	П. Ромер, Р. Лука	Враховується вплив недосконалої конкуренції, роль можливих змін норм прибутку. Науково-технічний прогрес (НТП) став розглядатися як ендогенний, тобто породжений внутрішніми причинами фактор економічного зростання [8]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався
Теорія інформаційного суспільства	Й. Масуда, О. Тоффлер	Головною характеристикою «інформаційного суспільства» є принципово новий промисловий порядок, в якому найважливішим ресурсом стають інформація і знання; стрімко зростає обсяг знань, накопичених людством, а основними виробничими процесами стають процеси передачі, обробки та пошуку інформації на основі використання сучасних інформаційних технологій; інтелектуальне виробництво перетворюється на провідну галузь економіки, що призводить до зміни соціальних класів соціально недиференційованими «інформаційними спільнотами» [9]	+	+	+	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався	Окремо не враховувався

Джерело: сформовано автором на основі [1–9]

який виокремлює у фактор виробництва науково-технічний прогрес. Визнання зазначеного фактору як ендogenous набуває розвитку в так званій новій теорії росту. У формалізованих економіко-математичних моделях П. Ромера і Р. Лукаса (США) висунута гіпотеза про ендogenous характер найважливіших виробничо-технічних нововведень, заснованих на вкладеннях в НТП і в людський капітал [8].

Надалі фактори виробництва доповнюються в теорії інформаційного суспільства. Зокрема, Й. Масуда зазначає, що на зміну матеріального виробництва приходить продукування знань та інформації [17], а Е. Тоффлер конкретизує, що нові машини і техніка стають не тільки продукцією, а й джерелом свіжих творчих ідей [18].

Т. Стюарт також змінює традиційний склад факторів виробництва, обґрунтовуючи необхідність розгляду інтелектуального капіталу, виділяючи при цьому нову формацію – інтелектуальну компанію, основні фонди якої не мають матеріальної форми, матеріальні активи витісняються інтелектуальними таким же чином, як поточні активи витісняються інформацією [19]. Не матеріальні фактори виробництва все більше включаються у загальну сукупність виробничих факторів у сучасних дослідженнях науковців.

Крім цього, формування інформаційної економіки змінює роль та значення факторів виробництва:

- показник науково-технічного прогресу є складною функцією, залежною від інноваційного розвитку (в тому числі від сприйнятливості до інновацій), інституційного чинника, особливого для кожної країни і від загального рівня накопичених знань, які є ресурсами економічного зростання [20];

- капітал є складною екзогенною змінною, залежною від рівня інформатизації окремого виробництва і країни в цілому, традиційного капіталу і від знань організації або галузі, що дозволяють здійснювати нові технологічні розробки, зберігати темпи виробництва і швидко здійснювати нововведення [20];

- фактор праці втрачає свою кількісну значущість і, в основному, визначається якістю праці, наявними людським капіталом [20];

- змінюються традиційні показники економічного зростання й на зміну обсягу ВВП на душу населення та обсягів наукових розробок і числа патентів приходять створення умов для впровадження прогресивних технологій і продуктів [20];

- фактор науково-технологічного прогресу можна розглядати як ендogenous змінну, залежну від трьох основних чинників: інноваційного, інституційного, а також інтелектуального капіталу аналізованої території [21, с. 23].

- до інтелектуальних факторів виробництва відносяться знання, необхідні для господарсько-комерційної діяльності [22];

- частина фактора «праця», обумовлена висококваліфікованою розумовою працею, починає виконувати більшою мірою функції капіталу (людський капітал) і стає структурним елементом цього фактора [23];

- у структурі виробничого капіталу особливе місце займають технологічні нововведення [23];

- у постіндустріальній економіці специфіка системи факторів виробництва полягає в їх загальній інноваційній характеристиці: жоден фактор виробництва не може ефективно функціонувати, не маючи елемента інноваційності [23].

Знаннєвий фактор виробництва набуває глибини у розвитку теорії інформаційної економіки. Зокрема, М. Кастельс зазначає, що інформаційний спосіб розвитку передбачає вплив знання на саме знання як джерело продуктивності [24]. А.А. Помилев повну модель виробництва визначає як п'ятифакторну: земля, капітал, праця, знання (інформація) та воля (підприємництво, творчість) [25].

Відповідно до економічних словників, фактором вважається не тільки один з основних ресурсів виробничої діяльності підприємства та економіки в цілому (земля, праця, капітал, підприємництво), але й рушійна сила економічних, виробничих процесів, що робить вплив на результат виробничої, економічної діяльності [26]. Виробниче середовище – це сукупність матеріально-просторових умов діяльності людей у виробничій сфері, що складається з наявних промислових будівель і споруд, обладнання, транспорту та інших компонентів [27]. Поняття «середовище» визначається як субстанція, яка на відміну від порожнього, незаповненого простору (вакууму) володіє певними властивостями, що впливають на перенесення взаємодії між даними об'єктами [28, с. 119].

Виходячи з зазначеного, виробниче середовище підприємства є інтегрованою формацією окремих функціональних середовищ, що є комплексом умов, створених факторами виробництва. Аналіз індустріальних та постіндустріальних теорій факторів виробництва дає підстави стверджувати про нарощення їх кількості залежно від розвитку економічної системи, а також зміщення продуктивності використання тих або інших факторів для активації економічних важелів перетворення простору в компонентне середовище.

Елементними середовищами, що у комплексі формують виробниче середовище промислового підприємства, пропонується вважати такі:

- 1) суб'єктне промислово-виробниче середовище. Суб'єктне промислово-виробниче середовище виробничого підприємства є сукупністю умов забезпечення дієздатності виробничої системи підприємства продукувати продукцію. Такі умови формуються через комунікативні зв'язки, інтелектуальний рівень, професіоналізм, компетенції та здібності промислово-виробничого персоналу. Тобто задіяні фактори виробництва, що належать до фактору праці, але з урахуванням концепції інформаційного суспільства. Персонал у цьому контексті виступає як форматор умов забезпечення функціональності фінансової складової, засобів праці, імплементації результатів НДДКР в операційну діяльність підприємства. Слід також урахувати сукупну здатність до функціонального забезпечення, відтворення, розширеного відтворення, інноваційного відтворення, що в результаті принесе економічну віддачу;

- 2) середовище фінансового обігу. Середовище фінансового обігу є сукупністю факторів, що створюють умови циклічності фінансово-інвестиційних потоків для забезпечення капіталом операційної діяльності промислового підприємства, в тому числі – можливості оновлення як основних засобів, так і нематеріальних активів;

- 3) середовище виробничих потужностей. Базовим фактором виробництва доцільно вважати і засоби виробництва, зокрема, машини та обладнання. Виокремлення саме машин та обладнання поміж інших основних засобів визначається їх безпосереднім використанням у виробничому процесі. Таке середовище створює умови для персо-

налу підприємства реалізовувати основну операційну діяльність;

4) матеріальне інноваційне середовище виробництва. Інноваційне середовище виробництва пропонується поділяти на матеріальне та нематеріальне з урахуванням виокремлення знаннєвої компоненти, що в інноваційному контексті формує нематеріальні активи, призначені для виробничої системи промислового підприємства. Матеріальне інноваційне середовище створює уречевлені умови інноваційного виробництва, забезпечуючи фондосність інноваційної діяльності, інноваційного оновлення основних засобів, підвищення рівня ефективності, створення як інноваційної, так і традиційної продукції;

5) нематеріальне інноваційне середовище виробництва. Когнітивний потенціал, трансформований у інноваційні нематеріальні активи, а також безпосередньо інноваційні нематеріальні активи виробничого призначення, такі як права на винаходи, корисні моделі, комп'ютерні програми, науково-технічна інформація, авторське право, права на користування нематеріальними ресурсами, є факторами, що формують умови інноваційно орієнтованої реалізації операційної діяльності, що в результаті створює інноваційно-містне середовище функціонування базових факторів виробництва.

Висновки і пропозиції. Таким чином, в індустріальних та постіндустріальних теоріях мало місце нарощення їх кількості залежно від розвитку економічної системи, а також зміщення у продуктивності використання: трудової теорії вартості (праця); теорії ринків (праця, капітал,

земля), теорії розподілу (праця, капітал (включно з організацією та знаннями)), земля, підприємницькі здібності, теорії граничної продуктивності (праця, капітал), теорії продуктивних сил (праця, капітал, наука (як інноваційний фактор), інституційний фактор), теорії зайнятості, відсотку та грошей (праця та капітал), теорії економічного розвитку Й.А. Шумпетера (праця, капітал, підприємництво (як інноваційний фактор)), новатори (як інституційний фактор), моделі економічного росту (праця, капітал, науково-технічний прогрес), нової теорії росту (праця, капітал, науково-технічний прогрес), теорії інформаційного суспільства (праця, капітал, інноваційні фактори, інформація (знання)). У сучасних наукових поглядах набувають змісту нематеріальні фактори виробництва (інтелектуальний, когнітивний капітал, знання і т. ін.).

До виробничого середовища підприємства як інтегрованої формації окремих функціональних середовищ доцільно включати такі елементні середовища, як: 1) суб'єктне промислово-виробниче середовище; 2) середовище фінансового обігу; 3) середовище виробничих потужностей; 4–5) інноваційне середовище виробництва пропонується поділяти на матеріальне та нематеріальне з урахуванням виокремлення знаннєвої компоненти, що в інноваційному контексті формує нематеріальні активи, призначені для виробничої системи промислового підприємства.

Подальші дослідження будуть спрямовані на формування системи оцінювання середовищ виробничого середовища промислового підприємства.

Список літератури:

1. Экономика. Толковый словарь / Под общ. ред. И.М. Осадчей – М. : «ИНФРА-М», Издательство «Весь Мир», 2000. – 356 с.
2. Азрилиян А.Н. Большой экономический словарь / А.Н. Азрилиян. – М. : Институт новой экономики, 1997. – 574 с.
3. Теплов В.П. Словарь по экономической теории / В.П. Теплов. – Новосибирск : РГТЭУ, Новосибирский филиал, 2007. – 136 с.
4. Лист Ф. Национальная система политической экономии / Ф. Лист. – СПб. : А.Э. Мартенс, 1891. – 452 с.
5. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / Под общ. ред. А.Г. Грязновой. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 1168 с.
6. Алиева Н.З. Вклад Й. Шумпетера в становление теории инноваций / Н.З. Алиева, А.П.Захаров, А.А.Шаховская // V Международная студенческая электронная научная конференция «Студенческий научный форум» (15.02–31.03 2013 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.scienceforum.ru/2013/119/5730>.
7. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1992. – 231 с.
8. Экономический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://abc.informbureau.com/html/oaidess_yeiiiiexaneiai_dinoa.html.
9. Погорельый Е.Д. Политологический словарь-справочник / Е.Д. Погорельый, К.В. Филиппов, В.Ю. Фесенко. – Д. : Феникс, 2010. – 318 с.
10. Сей Ж.-Б. Трактат по политической экономии / Ж.-Б. Сей; Экономические софизмы. Экономические гармонии / Ф. Бастиа. – Дело, 2000. – 232 с.
11. Маршалл А. Принципы экономической науки : Т. 1 / А. Маршалл ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 1993 – 326 с.
12. Кларк Дж. Распределение богатства / Дж. Кларк ; пер. А. Бесчинского, Д. Страшунского ; науч. ред. А. А. Белых, А.В. Полетаев ; послеслов. Р.Н. Энтов. – М. : Экономика, 1992. – 447 с.
13. Лютке Х. Продуктивные силы как системообразующее понятие в учении Фридриха Листа / Х. Лютке, Н. Мальчевский // Философская культура. – 2005. – № 2 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.hrono.ru/proekty/metafizik/fk206.html>.
14. Маневич В.Е. Теоретическая система Кейнса (к 70-летию выхода «Общей теории занятости, процента и денег») / В.Е. Маневич // Бизнес и банки. – 2006. – № 4. – С. 3–8.
15. Антонюк Л.Л. Инновации: теория, механизм розробки та комерціалізації : монографія / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394 с.
16. Баумоль У. Микротейория инновационного предпринимательства / У. Баумоль. – М. : Институт экономической политики им. Е.Т. Гайдара, 2013. – 420 с.
17. Масуда Й. На пути к новому этапу становления общества / Й. Масуда // США: ЭПИ. М. – 1983 – № 6.
18. Тоффлер Э. Столкновение с будущим. (Отрывки из книги) / Э. Тоффлер // Иностранная литература. – 1972. – № 3. – С. 228–249.
19. Стюарт Т. Интеллектуальный капитал – новый источник богатства организаций / Т. Стюарт // Новая постиндустриальная волна на Западе ; пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. – М. : Academia, 1999. – 330 с.
20. Апатова Н.В. Факторы экономического роста информационной экономики / Н.В. Апатова // Культура народов Причерноморья. – 2006. – № 80. – С. 7–9.
21. Апатова Н.В. Институциональный фактор экономического роста / Н.В. Апатова // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Экономика и управление». – 2010. – № 1. – Т. 23(62). – С. 22–29.
22. Абдуллаев К.Х. Эффективность производства с позиции экономической теории / К.Х. Абдуллаев // Российское предпринимательство. – 2011. – № 8. – Вып. 1(189). – С. 32–36.

23. Халина М.В. Система факторов производства в экономике инновационного типа / М.В. Халина // Вестник Адыгейского государственного университета. – Серия «Экономика». – Вып. № 4 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/sistema-faktorov-proizvodstva-v-ekonomike-innovatsionnogo-tipa>.
24. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс / Пер. с англ. Под научн. ред. О.И. Шкаратана. М.: ГУ-ВШЭ, 2000. – 608 с.
25. Помылев А.А. Информационная экономика: эволюционный подход к анализу / А.А. Помылев // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2007. – № 45. – Т. 19. – С. 197–202.
26. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – М. : Книжный мир, 2003. – 895 с.
27. Большой энциклопедический политехнический словарь. 2004 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://nmm.me/blogs/agentFX/bolshoy_enciklopedicheskiy_politehnicheskii_slovar/.
28. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике / В.М. Полонский. – М. : Высш. шк., 2004. – 511 с.

Бояринова К. О.

Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт»

НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ К ФАКТОРНОЙ КОМПЛЕКТАЦИИ ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ СРЕДЫ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

Статья посвящена исследованию научного задела факторной комплектации производственной среды как формации отдельных сред производственной системы инновационно ориентированного промышленного предприятия. Раскрыты факторы производства индустриальных и постиндустриальных теорий факторов производства. Рассмотрены современные научные взгляды на трансформацию факторов производства. Определено, что производственная среда предприятия является интегрированной формацией отдельных функциональных сред, представляет собой комплекс условий, созданных факторами производства. Предложен состав элементарных сред, которые в комплексе формируют производственную среду промышленного предприятия.

Ключевые слова: производство, факторы производства, производственная среда, субъектная промышленно-производственная среда; среда финансового оборота; среда производственных мощностей; материальная инновационная среда производства; нематериальная инновационная среда производства.

Boyarynova K. O.

National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"

SCIENTIFIC APPROACHES TO FACTOR BATCHING IN PRODUCTION ENVIRONMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

Summary

The article is devoted for studying the scientific groundwork of factor complement of production environment as a formation of certain environments of production system of innovation oriented industrial enterprise. There were revealed the factors of production of industrial and postindustrial theories of production factors. There were considered the modern scientific views on the transformation of factors of production. It was determined that the enterprise production environment is an integrated formation of separate functional environments that are complex of conditions formed by production factors. A composition of element environments that in complex form a production environment of industrial enterprises was proposed.

Keywords: production, factors of production, production environment, subjective industrial and production environment; financial turnover environment; environment of production facilities; tangible innovative production environment; intangible innovative production environment.

УДК 338

Братюк В. П.

Мукачевський державний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

Досліджено теоретичні питання механізмів платоспроможності та фінансової стійкості страховиків. Виявлено головні особливості, які б дозволили правильно визначити напрями розв'язання основних проблем щодо втрати платоспроможності.

Ключові слова: фінансова надійність, платоспроможність, запас платоспроможності, параметри оцінювання платоспроможності, фінансова безпека.

Постановка проблеми. Повноцінний розвиток страхового ринку дає помітний поштовх росту національної економіки, оскільки страхування є ефективним способом трансформації заощаджень населення у довгострокові інвестиції. В сучасних

умовах страхування є важливим та необхідним видом діяльності, який забезпечує реалізацію державної соціальної політики, економічну стабільність, розвиток підприємництва, ефективний захист від численних ризиків тощо.